

سیاست‌های ارزی، تورم و سود بانکی

بخش دوم

فریدون رستمی*

اشاره: در بخش نخست این گزارش (در ویژه نامه مرداد ۱۳۸۶) ضمن بررسی نظری سیاست‌های ارزی و پولی گفته شد که در شرایط تورمی در اقتصاد، سیاست پولی می‌باید بجای تاثیرگذاری بر نرخ بهره/سود بانکی میزان اعتبارات را تحت تاثیر قرار داده تا امکان دستیابی به هدف‌های اقتصادی مورد نظر فراهم شود. در این خصوص با فرض بر اینکه نظریه مقداری پول در کشور مصداق دارد، پیشنهادهای جهت کنترل عرضه پول به منظور مهار تورم و زمینه‌سازی برای دستیابی به برخی دیگر از متغیرهای اقتصادی ارایه شد. اما از آنجایی که پول و سیاست‌های پولی در کشور ما کمتر مورد توجه مقامات پولی و مالی بوده و حتی برخی مصداق نداشتن نظریه مقداری پول در ایران را دلیل بر عدم توجه به بکارگیری سیاست‌های پولی در کشور می‌دانند، لازم است این نظریه به صورت بسیار فشرده در اینجا از نظر بگذرد تا مشخص شود چگونه می‌توان از آن در بررسی مشکلات اقتصادی و رفع احتمالی آنها بهره برد.

نظریه مقداری پول

نظریه مقداری پول نخستین بار به صورت رسمی در سال ۱۷۵۲ به رشته تحریر درآمد تا رابطه بین بخش پولی و بخش کالایی در اقتصاد را توضیح دهد. پس از آن، دانشمندان دیگر در راه گسترش و بالندگی آن نظریه کوشش کردند که در نهایت به کشف قاعده $MV + M'V' = PT$ انجامید و پس از آن از دیدگاه‌های گوناگون و با توجه به شواهد عینی برای اندازه‌گیری حجم پول و رابطه آن با تورم و تولید مورد استفاده قرار می‌گیرد و اینکه امروزه در کشورهای موفق از نظر اقتصادی هر چه بیشتر مسایل پولی در

سیاست‌گذاری‌های اقتصادی با اهمیت هستند.

در معادله بالا، M حجم پول (اسکناس

و مسکوک در دست مردم)، V سرعت گردش پول یا

سرعت دست به دست شدن پول، M' سپرده در بانک‌ها، V' سرعت گردش سپرده‌ها، P نامگر قیمت و T میزان تولید را نشان می‌دهد.

بنابراین اگر بخواهیم یکی از مجهولات معادله همچون نامگر قیمت را برآورد کنیم، می‌باید دیگر عناصر را در معادله جایگزین کنیم. پس لازم است این دیگر عناصر را بدست آوریم.

با توجه به در دسترس بودن میزان اسکناس و مسکوک در دست مردم، مقامات پولی با فرض بر اطلاع از سرعت گردش پول میزان MV را برآورد می‌کنند. مثلاً اگر V برابر ۵ باشد، این میزان یک عدد مشخص خواهد بود، و اگر این عدد برابر ۱۰ فرض شود، البته MV عدد دیگری خواهد بود که هر یک از این نتایج متفاوتی بر میزان نقدینگی خواهند داشت. پس سرعت فرضی گردش پول چه عددی می‌باید باشد؟ آنچه که بانک مرکزی در نظر می‌گیرد یا عدد دیگری؟

در اینجا لازم است یادآوری کنم که مقامات پولی هر از چند گاهی از مردم می‌خواهند در نگهداری پول کوشا باشند و در واقع بصورت غیر مستقیم مردم را مسوول فرسودگی زود هنگام اسکناس‌ها می‌دانند. آیا ممکن است این فرسودگی زود هنگام ناشی از دست به دست شدن بیش از اندازه اسکناس‌ها در دست مردم باشد و V بر خلاف تصور مقامات پولی و بانکی بجای مثلاً ۵

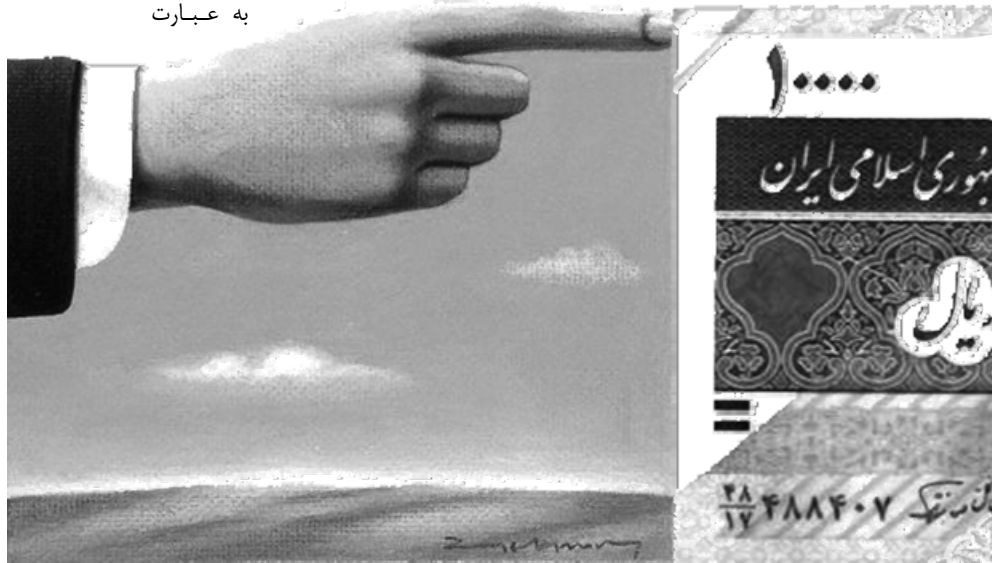
برابر ۱۰ باشد؟

دیگر آنکه، چند سالی است که ابزاری بنام "چک پول" در کشور تولید می‌شود که ماهیت آن برای نگارنده مشخص نیست: پول است یا چک؟ ولی به هر حال برخی از این ابزارها بیش از یکبار بین مردم دست به دست می‌شوند. اثر دست به دست شدن بیش از یکبار چگونه در برآورد نقدینگی محاسبه می‌شود؟

عدم دقت در برآورد $M'V'$ نیز مشهود است. در توضیح این گفته اگر به گزارش‌های ادواری بانک مرکزی نگاه کنیم، خواهیم دید که در جدول "خلاصه دارایی‌ها و بدهی‌های سیستم بانکی" ارقام مربوط به "نقدینگی" و "سپرده‌های وجوه بخش دولتی" جداگانه آمده است. توجه دارید که این نقدینگی همان پدیده‌ایست که در گذشته "نقدینگی بخش خصوصی" نامیده می‌شد. با اینکه اثر این نقدینگی بر تورم مشخص است، پرسش این است که "سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی چگونه بر تغییر قیمت‌ها تاثیرگذارند؟ آیا بانک‌ها با این سپرده‌ها اقدام به افزایش نقدینگی می‌کنند؟ اگر چنین است؟ اثر آن بر حجم پول چگونه محاسبه می‌شود و چه اثری بر روی محاسبه نرخ تورم دارد؟ در واقع اگر اثر آن عوامل را در محاسبه نقدینگی مدنظر قرار دهیم، خواهیم دید که رقم نقدینگی عدد متفاوتی خواهد بود که در محاسبه نرخ تورم تاثیرگذار است.

بنابراین، در استفاده از نظریه مقداری پول، برخی نارسایی‌ها در برآورد ارزش متغیرهای سمت چپ معادله بالا وجود دارد که برآورد شاخص قیمت‌ها را نادقیق می‌نماید.

در عبارت سمت راست معادله و تا آنجایی که به T مربوط می‌شود نیز مشکلاتی وجود دارد. T یا Y شانگر درآمد ملی به قیمت‌های ثابت است. به عبارت

امکان دستیابی به هدفهای اقتصادی با برنامه‌گذاری بر پایه این آمارها ناممکن می‌شود، آن هم در کشوری که همه عوامل تولید یا در آن فراهم است و یا از آن سوی مرزها قابل دسترسی.

بنابر آنچه که در بالا آمد، امکان برآورد دقیق نرخ تورم میسر نیست و در نتیجه امکان رد یا پذیرش مصداق داشتن نظریه مقداری پول در کشور ناممکن. البته صرف اتکا به نمونه‌های بالا در زمینه تغییرات قیمت خانه نمی‌تواند رد یا پذیرش این نظریه را دامن بزند و مجموع کالاهای مصرفی و سرمایه‌ای می‌باید مورد بررسی قرار گیرد تا نرخ تورم واقعی‌تر بدست آید.

نگارنده امیدوار است در فرصتی دیگر حجم پول و میزان تورم و دیگر متغیرهای اقتصادی را با توجه به شواهد در دسترس برآورد کند و نشان دهد که نظریه مقداری پول اگر به درستی بکار گرفته شود، ابزاری برای درک بهتر کارکرد اقتصاد کشور را فراهم خواهد آورد.

* عضو انجمن اقتصاددانان ایران

**چند سالی است که ابزاری بنام
”چک پول“ در کشور تولید
می‌شود که ماهیت آن برای نگارنده
مشخص نیست: پول است یا چک؟
ولی به هر حال برخی از این ابزارها
بیش از یکبار بین مردم دست به
دست می‌شوند. اثر دست به دست
شدن بیش از یکبار چگونه در برآورد
نقدینگی محاسبه می‌شود؟**

دسترس همگان است، نشان دادن این امر است که بین قیمت‌های حسابداری (محاسباتی) و قیمت‌های معاملاتی تفاوت زیادی است که سیاست‌گذار اقتصادی را در اتخاذ سیاست‌های درست گمراه می‌کند و هر چه به کارشناسان که بیشتر با همین آمار حسابداری آشنا هستند، مراجعه می‌کند، همین آمار را دریافت می‌کند و در نتیجه

دیگر، T پرداخت برای خرید کالاهای سرمایه‌ای، خرید کالاهای نهایی و خدمات، پرداخت برای کالاهای واسطه‌ای و پرداخت برای حقوق و دستمزد را در بر می‌گیرد. پرسش این است که ”پرداخت برای خرید کالاهای سرمایه‌ای و برخی کالاهای نهایی“ چگونه در P اثرگذارند؟ و گزارش‌های رسمی چگونه آن را نشان می‌دهند؟، چرا که نرخ تورم به معنی افزایش در شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری است. البته دیگر انواع تورم نیز وجود دارد که به نظر نمی‌رسد هیچک از آنها دقیق و قابل اتکا در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی باشند:

خانه‌ای در سال ۱۳۴۵ در تهران به مبلغ دویست هزار ریال خریداری می‌شود و همان مبلغ در سند خانه ثبت شده است. قیمت آن خانه هم اکنون هزار و سیصد میلیون ریال است، یعنی شش هزار و پانصد برابر افزایش قیمت. نمونه دیگر اینکه خانه‌ای در سال ۱۳۷۹ به قیمت هر متر مربع حدود دو میلیون و ۸۰۰ هزار ریال خریداری می‌شود ولی ارزش رسمی هر مترمربع آن در سند مربوطه در حدود یکصد و نود شش هزار ریال بدست می‌آید. هدف از ارائه نمونه‌های بالا که تقریباً در

تعرفه خدمات تبلیغاتی ویژه‌نامه اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران در سال ۱۳۸۶

* با توجه به افزایش چشمگیر تیراژ (شمارگان) نشریه به ۲۰ هزار نسخه و توزیع دقیق و سراسری آن میان شرکت‌ها، اعضای محترم اتاق و مراکز رسمی مربوطه، تعرفه جدید خدمات تبلیغاتی برای سال ۱۳۸۶ بدین شرح اعلام می‌گردد:

توضیحات	نام اتاق بازرگانی (فارسی) قطع نشریه: ۵/۲۸×۲۱/۵-اندازه مطلب: ۲۳/۵×۱۷	محل چاپ آگهی
		آگهی‌های رنگی:
- فیش واریز وجه نقد به حساب بانکی ۱۰۱۱۰ بانک ملت، شعبه شرکت نفت، خیابان طالقانی، تهران، یا چک هزینه چاپ آگهی در وجه «اتاق بازرگانی و صنایع معادن ایران» همزمان با پذیرش سفارش چاپ آگهی دریافت می‌شود.	۱/۵۵۰ میلیون تومان	صفحه پشت جلد
	۱/۱ میلیون تومان	صفحه داخل جلد
	۹۵۰ هزار تومان	صفحه روبروی شناسنامه
	۶۵۰ هزار تومان	صفحه اول و صفحه آخر چهار رنگ
- هزینه انجام سفارش چاپ آگهی از اشخاص حقوقی و حقیقی خارجی به دلار دریافت می‌شود.	۵۵۰ هزار تومان	صفحه وسط
	۵۰۰ هزار تومان	صفحات داخلی
- اقامتگاه شرکت / موسسه، تعیین کننده خارجی یا داخلی بودن آن می‌باشد. - هزینه‌های طراحی، عکاسی و فیلم به عهده آگهی دهنده می‌باشد. - هر صفحه رنگی یا سیاه و سفید رپرتاژ آگهی با قیمت‌های فوق به اضافه هزینه تهیه متن و هزینه طراحی دریافت می‌شود.		آگهی‌های سیاه و سفید:
	۲۸۰ هزار تومان	یک صفحه داخلی
	۱۹۰ هزار تومان	نیم صفحه داخلی
	۱۳۰ هزار تومان	ربع صفحه
نظر به استقبال گسترده از خدمات تبلیغاتی، علاقمندان می‌توانند برای رزرو آگهی با بخش آگهی‌های نشریه تماس حاصل فرمایند.		